

Fremsat den 15. november 2023 af Sascha Faxø (ALT) og Christina Olumeko (ALT)

Forslag til folketingsbeslutning
om stop af besparelser på universiteternes grønne forskning og rådgivning

Folketinget pålægger regeringen at standse den årlige 2-procentsrammereduktion på forskningsbaseret myndighedsbetjening.

Bemærkninger til forslaget

I mere end et årti er den nødvendige forskning og rådgivning, som bl.a. skal give os vidensgrundlaget for den grønne omstilling af fødevarer- og landbrugsproduktionen, blevet beskåret med 2 pct. om året som konsekvens af omprioriteringsbidraget. Omprioriteringsbidraget er blevet annulleret, for så vidt angår de øvrige basisbevillinger til universiteterne fra 2020 – og undervisnings-, uddannelses- og kulturinstitutioner er senere også blevet undtaget de årlige reduktioner.

Med regeringens forslag til en finanslov for 2024 (lovforslag nr. L 1, forslag til finanslov for finansåret 2024, folketingsåret 2023-24) er der lagt op til, at besparelserne fortsætter, og på finanslovens § 24 Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri lægges der endda op til en ekstraordinær besparelse på ca. 1 pct. som følge af en »generel rammereduktion på tværs af staten« i 2024. (Der henvises bl.a. til konto 24.34.20 Forskningsbaseret myndighedsbetjening ved Aarhus Universitet, konto 24.34.10 Forskningsbaseret myndighedsbetjening ved Danmarks Tekniske Universitet konto 24.34.30 Forskningsbaseret myndighedsbetjening ved Københavns Universitet på forslag til finanslov for finansåret 2024 og til artiklen »Dekaner: Regeringen efterspørger bæredygtige løsninger men beskærer grøn forskning«, www.altinget.dk, den 3. november 2023). Det område, der skal understøtte den grønne omstilling af landbrugs- og fødevarersektoren, står altså til en årlig besparelse på samlet ca. 3 pct. i 2024.

De danske universiteter, der rådgiver den til enhver tid siddende regering gennem forskningsbaseret myndighedsbetjening, har gennem de seneste 15 år mistet et stort trecifret millionbeløb i de kontrakter, de har med fagministerierne. For eksempel er Aarhus Universitets rammebevilling til forskningsbaseret myndighedsbetjening alene skrumpet 138 mio. kr. i perioden 2009 til 2021, jf. artiklen fra www.altinget.dk som nævnt ovenfor. Der er her tale om faste beløb, der ikke tager højde for inflation, så den egentlige nedskæring i købekraften må antages at være markant større.

Så store besparelser har konsekvenser. Besparelserne koster på mulighederne for at forske langsigtet og rammer dermed i sidste ende Danmarks evne til at nå klimamålene, løse biodiversitetskrisen og håndtere andre presserende problemer. Universiteterne rådgiver bl.a. regeringen om folkesundhed, bygge- og boligområdet og det byggede miljø, den grønne omstilling af landbrug og fødevarerproduktion, dyrevelfærd, dyresundhed, alvorlige epidemiske dyresygdomme og zoonoser, fødevarerikkerhed, ernæring, fiskeri og akvakultur, biodiversitet og truede dyr, iltsvind, luftforurening, miljøfarlige stoffer som PFAS, kemisk produktsikkerhed, affaldsområdet og meget andet.

For forskerne i myndighedsbetjeningen er kontrakterne med ministerierne det fundament, som de bygger deres forskningsmiljøer og kompetencer på. Kontrakterne er med til at betale det faste personale som f.eks. professorer og seniorforskere, forskernes bygninger, it-udstyr, laboratorier,

forsøgsmarker, væksthuse, regnskab og meget andet. Det er således også fundamentet for, at de kan levere vidensgrundlaget for beslutninger til at imødegå morgendagens udfordringer på alle de nævnte fagområder.

Nedskæring begrænser muligheden for at søge nye projekter

Kontrakterne med ministerierne er ligeledes afgørende for, at universiteterne kan bygge oven på det forskningsmæssige fundament i form af de mange forskningsprojekter, som fondene finansierer. En bevilling fra en fond kan stort set aldrig finansiere et helt forskningsprojekt, og derfor koster et forskningsprojekt med fondsmidler universiteterne penge. Når kontrakterne med ministerierne bliver nedskåret, kommer pengene til at mangle, og så må universiteterne takke nej til at søge nye forskningsprojekter. Universiteterne har paradoksalt nok ikke råd til at søge om flere penge, og derfor må de opgive at bygge ny viden oven på fundamentet. Det er en problemstilling, der ikke kun gælder for den forskningsbaserede myndighedsbetjening, men for hele forskningsverdenen. Det er dog kun i myndighedsbetjeningen, at bevillingerne stadig beskæres med 2 pct. årligt.

Opbygning af nye forskningsmiljøer tager tid, og fastholdelse koster penge

Det tager lang tid og kontinuitet at opbygge erfarne og internationalt anerkendte forskningsmiljøer. Det er efter forslagsstillernes overbevisning umuligt at drive banebrydende forskning uden at kunne tilbyde forskerne lange ansættelser og have en forudsigelig økonomi. Når kontraktmidlerne fra ministerierne beskæres, forsvinder økonomien til at fastansætte nye forskere. I stedet må universiteterne ansætte forskere i midlertidige ph.d.-, postdoc- og adjunktstillinger finansieret af fondsmidler. Kontrakterne med ministerierne er ifølge forslagsstillerne en afgørende faktor for, at universiteterne fortsat – og over tid – kan opbygge og vedligeholde den forskningsbase, som er helt afgørende for rådgivningen.

Reduktionen i kontrakterne med de fire pågældende ministerier – Social-, Bolig- og Ældreministeriet, Miljøministeriet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri og Indenrigs- og Sundhedsministeriet – er som nævnt videreført i regeringens finanslovsforslag for 2024. Besparelserne skyldes primært det såkaldte omprioriteringsbidrag, som hvert år reducerer bevillingerne med 2 pct.

De fem universiteter, der er ramt af nedskæringerne på den forskningsbaserede myndighedsbetjening, er Aalborg Universitet (AAU), Aarhus Universitet (AU), Danmarks Tekniske Universitet (DTU), Københavns Universitet (KU) og Syddansk Universitet (SDU). AAU har en myndighedsbetjeningskontrakt med Social-, Bolig- og Ældreministeriet, AU, DTU og KU har kontrakter med Miljøministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, mens SDU har kontrakt med Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri står for det største samlede beløb til myndighedsbetjeningsaftaler.

Samlet set vil en annullering af omprioriteringsbidraget for de fem universiteters kontrakter beløbe sig til omtrent 15 mio. kr. i 2024 og derefter henholdsvis 30 mio. kr. i 2025, 44 mio. kr. i 2026 og 59 mio. kr. i 2027 i faste beløb. Omkostningerne vil ifølge forslagsstillerne være fordelt proportionalt mellem de fire ministerier i forhold til deres samlede kontrakter, så omkostningerne i 2024 vil være ca. 0,50 mio. kr. i Social-, Bolig-, Ældreministeriet, ca. 0,25 mio. kr. i Indenrigs- og Sundhedsministeriet, ca. 11 mio. kr. i Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri og ca. 3 mio. kr. i Miljøministeriet (Der henvises til egne beregninger på baggrund af bl.a. de i finanslovsforslaget for 2024 oplyste besparelser).

Miljøministeriet har i 2023 og 2024 ekstraordinært øget deres bevillinger til styrkelse af forskningen i kontrakterne under myndighedsbetjeningen, og med udmøntningen

af »Aftaler om fordeling af forskningsreserve mv. i 2023« indgået af regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Socialistisk Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre, Dansk Folkeparti og Nye Borgerlige i februar 2023 afsatte Uddannelses- og Forskningsministeriet desuden 86 mio. kr. til myndighedsbetjeningens forskningsunderstøttelse på de fem ovennævnte universiteter, jf. aktstykke nr. 149, folketingsåret 2022-23 (2. samling), § 49 Uddannelses- og Forskningsministeriet.

De ekstraordinære bevillinger kan styrke forskningen de enkelte år, men de sikrer ikke den langsigtede, kontinuerlige finansiering, som er nødvendig for forskningens fundament.

Forslaget foreslås finansieret af det økonomiske råderum.

Skriftlig fremsættelse

Sascha Faxe (ALT):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om stop af besparelser på universiteternes grønne forskning og rådgivning.

(Beslutningsforslag nr. B 72)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.